Stockholm, 12 mars 2023
Uppdaterat 31 maj 2025

Till den det berör

Publikationer inom områdena lagstiftning, rättsvetenskap, kriminologi m fl och som avhandlat begreppet föräldraalienation samt vad man ska göra åt problemet

Syfte med denna skrivelse

Denna skrivelse syftar till att uppmärksamma svenska myndigheter och särskilt rättsväsendet på den juridiskt inriktade litteratur som finns om föräldraalienation sedan drygt 30 år tillbaka. Centralt är en lista på de 47 s k peer-reviewtidskrifter med juridisk inriktning (se Appendix) jag känner till och som publicerat artiklar om föräldraalienation, nedan kallad PA (eng. parental alienation), samt välgjorda översiktsarbeten. Med peer-review menas att artiklarna före publicering genomgått oberoende granskning av experter inom området och då exempelvis kan användas som underlag i doktorsavhandlingar. Motsvarande antal tidskrifter inom medicinområdet (inkl. utvecklingsbiologi, neuropsykiatri, psykologi, psykoterapi mm) är 117. För socialvetenskaperna har hittills 18 sådana tidskrifter identifierats. Enbart tidskriften *Family Court Review* har publicerat minst 58 artiklar om PA. I *American Journal of Family Therapy* finns minst 55 sådana artiklar.

Introduktion

Det ska med en gång sägas att PA i sin renodlade form inte handlar om familjer där fysiska övergrepp förekommer. Dessa fall är inte relevanta för det som här följer.

Definitionen av PA kan uttryckas på lite olika sätt men det centrala som alltid kommer igen är att den (oftast) ena föräldern manipulerar sitt barn att tycka illa om den andra föräldern trots att den senare föräldern inte gjort barnet illa. Med PA åsyftas väsentligen tre saker: 1. Beteendet hos en svårt alienerande förälder (dessa agerar i princip på samma sätt som en kultledare eller diktator). 2. Beteendestörningarna och symptomen hos de drabbade barnen. 3. Fenomenet PA - dess mekanismer och konsekvenser.

PA åsyftar alltså *den process som resulterar i psykologisk manipulation av ett barn och i sin tur gör att barnet uppvisar oberättigad rädsla samt brist på respekt eller fientlighet mot den ena föräldern och/eller andra familjemedlemmar*.

Som framgår nedan hjälper ofta myndighetsinstanser svåra alienerare och blir därmed medspelare i den psykiska barnmisshandel som PA innebär.

Utöver det psykiska lidande som PA-problemet medför handlar detta sannolikt om årliga kostnader på flera tiotals miljarder både på familjenivå och på samhällsnivå (psykiska och fysiska skador, missbruk, kriminalitet, rättsväsende, försäkringsbolag mm).

Det medicinska och juridiska problemet med den svårt alienerande föräldern

Den svårt alienerande föräldern (eller annan närstående) har enligt de yrkesprofessionella inom området nästan alltid en kombination av flera psykiatriska personlighetsstörningar (först beskrivna i boken ”Character Analysis” av Wilhelm Reich åren 1945 och 1949 samt även David Levy genom sin bok 1943[1]) men på den tiden var klassificeringen av psykiatriska problem relativt outvecklad. Reich skrev att *dessa personer* lider av ”Emotional Plague” och att de drivs av hat och hämndbegär, är besatta av en vilja att skapa ett helvete för sin (ex)partner, samt att de *struntar i konsekvenserna för barnen*. Väsentligen alltså en förälder som vill göra den andra föräldern illa. Idag skulle dessa personer kallas sjukliga narcissister eller anti-socialt personlighetsstörda (dvs socio- eller psykopater).

Det viktiga är att förstå att alienerande personer är experter på att ljuga och manipulera andra: Om de inte var experter på detta skulle de avslöjas och inte kunna fortsätta med sin förljugna livsstil – *kort sagt tänker och agerar svårt alienerande föräldrar som kriminella*.

Svårt alienerande föräldrar attackerar och kidnappar sina barns hjärnor genom att manipulera deras emotionella och kognitiva funktioner. Man kan se det som en kränkning av barnets integritet och också som en strategi för att hindra barnets senare naturliga frigörelseprocess. Oavsett om detta är avsiktligt eller oavsiktligt resulterar det i att barnet lämnar sin egen personlighet – barnet har då fått sin förmåga till kritiskt tänkande förstörd och försetts med felaktiga minnen och uppfattningar om sin andra förälder. Resultatet blir en personlighetsklyvning (eng. splitting) som innebär att det tappar sin ambivalensförmåga och övergår i ett svart-vitt tänkande (detta kriterium är i praktiken nästan definierande för den resulterande sjukliga familjedynamiken – se vidare Jaffe *et al.* (2017) samt om PARQ-testet nedan). Barnet ingår en sjuklig allians med den alienerande föräldern och avvisar den förälder som inte gjort barnet illa.

Ett svårt alienerat barn kan, i rättslig bemärkelse, inte ”förhöras” därför att det fråntagits sin förmåga till oberoende tänkande. Detta gäller även för ett 17-årigt barn – problemet är ungefär desamma som i sammanhang med manipulativa kultledare (metoderna handlar förenklat om isolering och extrem informationskontroll, de likartade psykiska skadorna på barnen finns väl beskrivna av Baker år 2005). Litteraturen på området *varför man inte kan lita på vad barn säger* är omfattande och går mer än 100 år bakåt i tiden (se översiktsartikeln av Ceci & Bruck, 1993). Barn före pubertetsåldern är särskilt känsliga för tankereformering[2].

De strategier en svårt alienerande förälder använder är välkända och ordentligt utvecklade i litteraturen (Baker & Darnall, 2006; Clawar & Rivlin, 1991).

Ansvaret för att sätta stopp för svårt alienerande föräldrars ageranden ligger rimligen på myndighetsnivå: Politik, lagstiftning, domstolar samt sociala myndigheter. Det måste i Sverige finnas människor inom dessa myndigheter som skulle kunna läsa några hundra sidor på engelska om problematiken (se referenslistan nedan).

Beträffande manualen DSM-5 över psykiatriska problem täcks PA-*begreppet* - idag i olika grad av minst 10 redan existerade diagnoser. Detta utan att nämna orden ”parental alienation” - förmodligen mest pga komplexiteten i den sjukliga familjedynamiken. Fem av dessa rör personlighetsstörningar (eng. personality disorders, PD) hos den alienerande föräldern och de andra fem relaterar till den sjukliga familjedynamiken - flera av dessa inkluderar också den alienerande föräldern. *Enligt den professionella litteraturen är dessa*: Child affected by parental relationship distress: V61.29 (Z62.898); Parent-child relational problem: V61.20 (Z62.820);

[1] David Levy, Maternal Overprotection. *Columbia University Press*, 1943. Wilhelm Reich, Character Analysis, *Orgone Institute Press*, 1945 & 1949.
[2] G. Whipple, *Psychol. Bulletin*, Vol. 6, 1909:62, J. Varendonck, *Archives de Psycholgie*, Vol. 77, 1911:150-154.

Child psychological abuse: DSM-5 V995.51, V61.21 (Z69.010); Induced psychosis (ICD-10 F24) and Delusional symptoms in partner of individual with delusional disorder also called Shared delusional disorder: Munchausen by proxy, 300.19 (F68.10); samt från "Cluster B" Narcissistisk PD, Borderline PD, Anti-Social PD, Histrionisk PD och slutligen också ibland Paranoid PD.

När PA-fallen missas av Socialtjänsten och våra domstolar (vilket är det vanligaste eftersom de alienerande föräldrarna är experter på att lura andra) hamnar barnet oftast hos den förälder som ganska garanterat kommer att förstöra mycket av sitt barns framtid.

Den svåra alieneraren är ofta bra på att dramatisera

I föregående avsnitt nämndes histrionisk personlighetsstörning. Ordet histrionisk kommer från grekiska och syftar på skådespeleri. Låt oss börja med dramatik – exempelvis en spännande film där människor gör varandra illa. De flesta som tittar på filmen lever sig nog ofta in i den och tänker inte "äsch det är ju bara skådespelare och blodet är egentligen ketchup". Vi *upplever* alltså detta som om det vore *verklighet*.

Tag nu istället en svårt alienerande förälder som sätter igång med ett dramatiskt teaterstycke inför Familjerättens eller Socialtjänstens utredare om hur förfärlig den andra föräldern är. Som en tumregel verkar, av de erfarenheter jag tagit del av, de flesta utredare tro på det dramatiska framförandet. Alltså blir i ett sådant sammanhang den förälder som är först på plan betrodd. Den felaktiga beskrivningen av verkligheten blir ett "facit" för fortsättningen. Anledningen till detta är att vissa utredare inte kan skilja på upplevelser respektive faktabaserad information. Därefter sågas allt som inte bekräftar lögnerna och manipulationerna – mothypotesen att föräldern kanske ljuger formuleras inte. Att svåra alienerare inte upptäcks är en del i det attribueringsfel (att man tar fasta på fel saker) som många gör när de har ett PA-fall framför sig. Den amerikanske läkaren Steven Miller förklarade detta särskilt tydligt genom ett sakkunniguttalande en amerikansk domstol år 2014. Här länk till den video det handlar om och som översatts till svenska: Det som ser ut som en hälsosam och positiv relation mellan den alienerande föräldern och barnet handlar istället om en sjuklig hopsnärjning (eng. enmeshment) av tankar mellan de båda: Barnet har förlorat sin identitet, sin självkänsla, sitt oberoende samt förmåga till kritiskt tänkande och andra viktiga egenskaper.

Trots det här problemet har jag från ett flertal håll hört att socialsekreterare som svar på varför de inte bryr sig om bevis om viktiga saker sagt "vi arbetar inte så – vi gör en bedömning istället". Verkligheten ersätts av upplevelser! I Sverige har vi inga säkerhetssystem för att skydda medborgarna från denna risk! Ett problem är att de flesta utredarna inte förstår beteendemönstret hos en psykiatriskt störd förälder samt den sjukliga familjedynamiken.

Sett ur diagnostisk synpunkt genererar alltså de här utredningarna mest falska positiva (oskyldiga görs till förövare) och falska negativa (förövarna anses oskyldiga). Om detta var fallet med exempelvis röntgendiagnostik skulle sådana undersökningar förbjudas.

Sedan minst 40 år tillbaka har det visats att det i de flesta fall ligger i *barnets bästa intresse* att ha tillgång till båda sina föräldrar även i de fall då föräldrarna separerat

Den professionella litteraturen visar sedan minst 40 år tillbaka att det i de flesta fall ligger i *barnets bästa intresse* att ha tillgång till båda sina föräldrar. Enda undantagen är om någon av föräldrarna bevisligen misshandlar barnet genom fysiska eller psykiska övergrepp (t ex PA) alternativt ren försumlighet (t ex att barnet inte får varma kläder och mat eller att föräldrarna inte bryr sig om barnets emotionella behov) eller drogmissbruk och liknande. Skadorna på barnet pga PA är väldokumenterat omfattande – följande artiklar klargör helhetsbilden:

Isabella Arponen & Katarina Alanko, Föräldraalienation och dess följder för barnet – en systematisk litteraturöversikt. *Psykologia*, Vol. 55(5), 2020:369-383.

Amy J.L. Baker, The Long-Term Effects of Parental Alienation on Adult Children: A Qualitative Research Study. *The American Journal of Family Therapy*, Vol. 33, 2005:299-302.

Tania Corrás, Dolores Seijo, Francisca Fariña, Mercedes Novo, Ramón Arce & Ramón G. Cabanach, What and How Much Do Children Lose in Academic Settings Owing to Parental Separation? *Frontiers in Psychology*, Vol. 8, 2017:1-6.

Jennifer J. Harman, Mandy Matthewson & Amy J.L. Baker, Losses experienced by children alienated from a parent. *Current Opinion in Psychology*, Vol. 43, 2022:7-12.

Till detta kan nämnas att anatomiska, livslånga, hjärnskador pga emotionell misshandel går att skilja från hjärnskador pga fysiska övergrepp. Detta har studerats sedan över 20 år – forskningen här är pågående men det är numera klart att det handlar om delar av hjärnan som rör emotionella och kognitiva funktioner (bl a frontala hjärnbarken, *amygdala*, *hippocampus*, *thalamus*, *corpus callosum* (genom vilken nervförbindelser bildas och skapar kontakt mellan de båda halvorna av storhjärnan). Funktionellt har detta betydelse för den fysiologi som rör aggessivitet, förmåga till empati, stressmekanismer mm. Som exempel på forskning inom detta område kan nämnas följande artiklar:

Charles B. Nemeroff, Paradise Lost: The Neurobiological and Clinical Consequences of Child Abuse and Neglect. *Neuron*, Vol. 89(5), 2016:892-909.

Martin Teicher, Scars That Won't Heal: The Neurobiology of Child Abuse. *Scientific American*, Vol. 268(3), 2002:68-75.

Åtgärder för att förebygga eller lindra konsekvenserna av en svårt alienerande förälders ageranden

Sammantaget pekar litteraturen på området på att svårt PA-drabbade barn bör betraktas som medicinska akutfall och snarast skiljas från den alienerande föräldern (max inom ett par veckor) för att hindra att barnet får livslånga skador. En översikt av skadorna på barnen ingår bl a i en svenskspråkig artikel från universiteten i Åbo och Helsingfors (Arponen & Alanko, 2020). En annan litteraturöversikt handlar om åtgärdsprogram för att hjälpa drabbade barn återfinns i en italiensk tidskrift med inriktning på barnmisshandel (Verrocchio & Marchetti, 2017). (en kort sammanfattning av artikelns inriktning ges på engelska – hela artikeln är väl värd att ta sig igenom). I diskussionen i artikeln återfinns följande:

”La letteratura esaminata, per i casi di alienazione grave, indica concordemente la necessità di attuare un intervento coatto, su disposizione del giudice, che si pone come obiettivo prioritario quello di tutelare i minori interrompendo una relazione fusionale e simbiotica con il genitore prescelto e disponendo un cambiamento di affidamento.” Alltså ungefär så här på svenska:

”Den studerade litteraturen, för fall av svår alienation, visar entydigt på behov av tvångsingripande (om domaren har möjlighet till det), vilket har som prioriterat syfte att skydda minderåriga genom att avbryta en (underförstått) sjuklig allians (”fusionell och symbiotisk relation”) med den valda [alienerande] föräldern och se till att ett byte sker av vårdnaden.”

Det är enligt undertecknad hög tid att svenska myndigheter sätter sig in i litteraturen om den hemska form av psykisk barnmisshandel och familjetortyr som föräldraalienation innebär. Orsaken är, som ovan nämnts, känd sedan 1940-talet.

Hur man skiljer på svårt alienerade barn och icke-alienerade barn

Huruvida barn PA-misshandlats eller ej ligger i ***Barnets Bästa Intresse*** och är en rättssäkerhetsfråga (OBS att det sedan minst 70 år bakåt på engelska heter ”*In the Best Interest of the Child*” – den svenska *slarvöversättningen ”Barnets Bästa” är olämplig eftersom den för bort fokus från barnet* och riktas då över på om föräldrarna kan samarbeta eller ej

– *PA handlar om att skydda barnet – inte föräldrarnas förmåga att lura rättssystemet* om vem som samarbetar eller inte).

Det är viktigt att kunna skilja på dessa motsatta fall. Det säkraste testet idag för att kunna skilja på svårt alienerade barn från icke-alienerade barn (t ex sådana som utsatts för fysiska övergrepp) är förmodligen mätning av PARQ-gapet (Bernet *et al*,, 2020). Den som är emot PARQ-testet har, eftersom det bara är att läsa innantill, en personlig utmaning – att lära sig vad PA handlar om och våga börja göra rätt: Varför skulle man inte försöka sätta stopp för en allvarlig form av psykisk barnmisshandel? (se även svensk översättning 2019 av von Boch-Galhau, 2018).

Myndigheter som hjälper till med psykisk barnmisshandel genom att alienera barnet från den ena föräldern eller båda föräldrarna

Genom de kontakter jag haft har i många fall framkommit att Socialtjänsten, domstolar, familjebehandlare, terapeuter och t o m vårdpersonal ”hjälpt till” med att alienera barn från den ena föräldern. Den vanligaste orsaken till detta är gissningsvis attribueringsfel samt att de inte förstår hur den sjukliga familjedynamiken fungerar utan istället får allt helt bakvänt.

Detta är ett stort och förmodligen dåligt känt område men innebär i praktiken att myndigheterna (oftast helt omedvetet) ägnar sig åt psykisk barnmisshandel. Ibland handlar det om att ställa sig partiskt på en alienerande förälders sida, i andra fall driver vissa myndighetspersoner själva aktivt på processen att förstöra barnets relation till en kärleksfull och omtänksam förälder. De flesta av de fall jag fått kännedom om handlar om utredare inom Familjerätten och/eller Socialtjänsten men är inte heller ovanliga på domstolsnivå. Samtliga dessa fall innebär att myndighetspersoner bryter mot en eller flera av artiklarna i Barnkonventionen (särskilt rörande barnets rätt att ha tillgång till båda sina tillräckligt bra föräldrar, barnets rätt till sin släktidentitet samt hänsyn till barnets vilja). Den här problematiken är väl dokumenterad i litteraturen samt genom erfarenheter från exempelvis domare och andra som vågar tala ut efter att de pensionerats.

Slutord

Jag följer kontinuerligt forskningen in PA-området och uppdaterar den underliggande informationen nästan varje vecka. Samma sak gäller min webbplats om parental alienation (ompa.se) – när text kan behöva läggas till eller ändras allteftersom ny information om PA hela tiden tillkommer. Sådan ny information förtydligar det som tidigare kan ha varit oklart och förstärker också den teoretiska grunden bakom PA-fenomenet.

På samma sätt kommer säkert denna skrivelse, om och när det kan anses befogat, att uppdateras t ex om jag får återkoppling på att något behöver korrigeras eller omformuleras pga nya forskarrön: Målsättningen är att denna text, på ett så korrekt sätt som möjligt, ska spegla den professionella litteraturen. Den här skrivelsen får inte användas för att ställa diagnoser på människor eller användas i psykoterapeutiska sammanhang. De som sysslar med sådant måste själva ta del av originallitteraturen på området.

Björn Cedervall,
Pensionär, Utbildningsbakgrund: Docent, Med dr (Medicinska Fakulteten, Karolinska Institutet), Civ ing. (Fakulteten för Kemi, KTH) Min utbildningsbakgrund innefattar inte ämnen som exempelvis psykologi och psykiatri men den har gjort att jag kunnat läsa PA-relevant litteratur.

Referenser

Lättlästa och pedagogiska artiklar och böcker om PA

Stanley S. Clawar och Brynne Valerie Rivlin, Children Held Hostage: Dealing with Programmed and Brainwashed Children. Section of Law, *American Bar Association*, 1991, 197 sidor, underlaget byggde på 700 alienerade barn). En mer omfattande upplaga från *American Bar Association* utkom 2013: Children Held Hostage: Identifying Brainwashed Children, Presenting a Case, and Crafting Solutions (560 sidor).

Jennifer Harman, Edward Kruk & Denise Hines, Parental alienating behaviors: An unacknowledged form of family violence. *Psychological Bulletin*, Vol. 144, 2018:1275-1299.

Zeynep Biringen & Jennifer Harman, Föräldrar som beter sig illa: hur institutioner och samhället hjälper till att alienera barn från sina kärleksfulla familjer, 2018:1-234. Recension på Bokus (Olof, januari 2019): "*Den här boken skriver med kuslig precision precis det hemska min son går igenom. Men också om vad man kan göra för att hjälpa dessa stackars barn.*"

Stanton E. Samenow, Parental Alienation: Five Errors in Thinking: Alienators Think like Criminals. *Psychology Today*, 25 May, 2019.

Wilfrid von Boch-Galhau, Föräldraalienation – en allvarlig form av psykisk barnmisshandel [svensk översättning, 2019, yrkesmässigt är von Boch-Galhau barnpsykiater]. Tysk originalartikel: Eine ernst zu nehmende Form von psychischer Kindermisshandlung. *Neuropsychiatrie*, Vol. 32, 2018:133-148.

PASG, Parental Alienation Theory: Official Synopsis, Parental Alienation Study Group, Inc, *Charles C. Thomas, Publisher, Ltd*, 2025:1-186) Kommentar: Lättläst, gratis nedladdningsbar.

Några övriga referenser

Isabella Arponen & Katarina Alanko, Föräldraalienation och dess följder för barnet – en systematisk litteraturöversikt. *Psykologia*, Vol. 55(5), 2020:369-383.

Amy J.L Baker, The Cult of Parenthood: A Qualitative Study of Parental Alienation. *Cultic Studies Review*, Vol. 4(1), 2005:1-20.

Amy J.L. Baker & Douglas Darnall, Behaviors and Strategies Employed in Parental Alienation. *Journal of Divorce & Remarriage*, Vol. 45(1/2), 2006:97-124.

William Bernet, Nilgun Gregory, Ronald Rohner & Kathleen Reay, Measuring the Difference Between Parental Alienation and Parental Estrangement: The PARQ-Gap. *Journal of Forensic Sciences*, Vol. 65(4), 2020:1225-1234

Stephen S. Ceci & Maggie Bruck, The suggestibility of the child witness: a historical review and synthesis. *Psychological Bulletin*, Vol. 113(3), 1993:403–439.

Alan M. Jaffe, Melanie J. Thakkar & Pascale Piron, Denial of ambivalence as a hallmark of parental alienation. *Cogent Psychology*, Vol. 4, 2017:1-15.

Demosthenes Lorandos & William Bernet som redaktörer och med egna texter: Parental Alienation: Science and Law, Eds. Charles C. Thomas, Ltd., 2020 (682 sidor).

Steven Miller (läkare och psykolog, interviu i samband med PASG-konferensen 2019): Parental Alienation - Evidence Based Science. *Foreldrajafnretti*, *YouTube* (15 min).

Maria Verrocchio & Daniela Marchetti, L'intervento nei casi di alienazione genitoriale: Una rassegna sistematica della letteratura [Intervention in cases of parental alienation: A systematic review of the literature]. *Maltrattamento e Abuso All'Infanzia: Rivista Interdisciplinare*, Vol. 19(1), 2017:67–83.

APPENDIX: Peer-reviewtidskrifter som publicerar juridiskt inriktade artiklar och som inkluderar föräldraalienation

American Journal of Family Law (5 artiklar)
American Journal of Forensic Psychology (10 artiklar)
Australian Family Lawyer
Australian Journal of Family Law
Behavioral Sciences & the Law
Boston College Law Review
Cadernos De Dereito Actual (på engelska, portugisiska och spanska)
Ciencia Juridica (på spanska)
Colorado Lawyer
Court Review
ELSA Malta Law Review (European Law Students' Association)
European Journal of Parental Alienation Practice
Family and Conciliation Courts Review (4 artiklar)
Family Court Journal
Family Court Review (58 artiklar)
Family Law Quarterly (2 artiklar)
Family Law Review
Florida Bar Journal
Forensic Update
International Journal of Law and Psychiatry
International Lawyer
Irish Journal of Family Law (2 artiklar)
Issues in Child Abuse Allegations (5 artiklar)
Japanese Journal for Law and Psychology (på japanska)
Journal of Forensic Sciences (6 artiklar)
Journal of Social Welfare and Family Law (2 artiklar)
Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers (7 artiklar)
Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law (9 artiklar)
Juvenile and Family Court Journal
La Revue d'Action Juridique et Sociale (på franska)
Medico-Legal Journal
Michigan Family Law Journal (8 mycket pedagogiska artiklar)
New Hampshire BAR Journal
North Dakota Law Review (2 artiklar)
NYSBAR Family Law Review
Passagens-International Review of Political History and Legal Culture (4-språkig)
Problems of Forensic Sciences
Psicopatología Clínica Legal y Forense (på spanska)
Psychology and Law (på ryska och engelska)
Psychology, Public Policy and the Law (3 artiklar)
Revista De Investigaciones-Universidad Del Quindio (på spanska)
Revista Do Curso De Direito Do UNIFOR (på portugisiska)
Seen and Heard
The Judges Journal
The Tennessee Trial Lawyer
(Revista) Vox Juris (på spanska, 2 artiklar)
Wisconsin Journal of Family Law